

Dz.U.01.87.954

2004-05-01

zm. Dz.U.02.71.655

art.17

zm. Dz.U.03.190.1864

art.1

zm. Dz.U.04.96.959

art.49

USTAWA

z dnia 26 kwietnia 2001 r.

o zasadach uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do wykonywania zawodów regulowanych.¹⁾

(Dz. U. z dnia 24 sierpnia 2001 r.)

Art. 1. 1. Obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, którzy nabyli w tych państwach, poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, kwalifikacje do wykonywania zawodów regulowanych, uznaje się te kwalifikacje na zasadach określonych w ustawie.

2. Zawodem regulowanym jest zawód, którego wykonywanie jest uzależnione od spełnienia wymagań kwalifikacyjnych i warunków określonych w odrębnych przepisach, zwanych dalej "przepisami regulacyjnymi".

3. Obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, których kwalifikacje zostały uznane, zapewnia się prawo wykonywania w Rzeczypospolitej Polskiej zawodu regulowanego na takich samych zasadach jak osobom, które kwalifikacje do jego wykonywania uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Ustawa nie narusza zasad uznawania kwalifikacji do wykonywania zawodów regulowanych, nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej lub państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronach umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, określonych w odrębnych przepisach.

Art. 2. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) wykonywaniu zawodu regulowanego - oznacza to wykonywanie takiego zawodu na własny rachunek, na podstawie umowy o pracę lub w innej formie dozwolonej przez przepisy obowiązujące w państwie, w którym zawód był, jest lub ma być wykonywany,
- 2) kwalifikacjach do wykonywania zawodu regulowanego - oznacza to wymogi określone przepisami regulacyjnymi, od których spełnienia uzależnione jest wykonywanie zawodu,
- 3) wnioskodawcy - oznacza to obywatela, o którym mowa w art. 1 ust. 1, zamierzającego wykonywać zawód regulowany w Rzeczypospolitej Polskiej,
- 4) państwie wnioskodawcy - oznacza to państwo, w którym wnioskodawca uzyskał kwalifikacje do wykonywania zawodu,
- 5) uprawnionej instytucji - oznacza to instytucję w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym prowadzącą kształcenie lub szkolenie, których ukończenie potwierdzone jest dyplomami lub świadectwami, zgodnie z przepisami o systemie edukacji w tym państwie, a także stowarzyszenie albo organizację zawodową, których wykaz stanowi załącznik nr 1 do ustawy,
- 6) kształceniu regulowanym - oznacza to kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu w państwie wnioskodawcy, uzupełnione, o ile jest to dodatkowo wymagane, szkoleniem zawodowym, okresem próbnym lub praktyką zawodową, których poziom i program są określone przepisami państwa wnioskodawcy albo podlegają zatwierdzeniu lub ocenie przez powołaną w tym celu instytucję w państwie wnioskodawcy,
- 7) kwalifikacjach na poziomie trzecim - oznacza to, że wnioskodawca posiada:
 - a) dyplom, świadectwo lub inny dokument, wydane przez uprawnioną instytucję, potwierdzające ukończenie studiów wyższych o co najmniej trzyletnim okresie kształcenia, lub odpowiednio

dłuższym w przypadku nauki w cyklu innym niż podstawowy, zwanym dalej "nauką w niepełnym wymiarze", albo inne uznane w państwie wnioskodawcy za równorzędne, a także dodatkowo ukończenie szkolenia zawodowego, o ile jest wymagane - stanowiące jednocześnie potwierdzenie posiadania kwalifikacji wymaganych do wykonywania zawodu regulowanego w państwie wnioskodawcy, wówczas gdy ponad połowę kształcenia lub szkolenia odbyto w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub gdy wnioskodawca uzyskał trzyletnie doświadczenie zawodowe poświadczane przez państwo członkowskie Unii Europejskiej lub państwo członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, które uznało dokumenty uzyskane w państwie innym niż państwo członkowskie Unii Europejskiej lub państwo członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, albo

- b) dokumenty wydane przez uprawnioną instytucję, potwierdzające ukończenie studiów wyższych o co najmniej trzyletnim okresie kształcenia lub odpowiednio dłuższym, w przypadku nauki w niepełnym wymiarze, albo inne uznane w państwie wnioskodawcy za równorzędne, a także ukończenie szkolenia zawodowego, o ile jest wymagane - stanowiące jednocześnie potwierdzenie posiadania kwalifikacji do wykonywania zawodu, niebędącego w państwie wnioskodawcy zawodem regulowanym, oraz dodatkowo dokumenty poświadczające wykonywanie w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym przez wnioskodawcę zawodu przez dwa lata w czasie odpowiadającym pełnemu wymiarowi czasu pracy w okresie ostatnich dziesięciu lat, z tym że wykonywanie zawodu przez dwa lata nie jest wymagane, jeżeli wnioskodawca posiada dokument potwierdzający ukończenie kształcenia regulowanego, albo
 - c) dokument potwierdzający ukończenie w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym kształcenia regulowanego, świadczący o posiadaniu kwalifikacji na poziomie trzecim,
- 8) kwalifikacjach na poziomie drugim - oznacza to, że wnioskodawca posiada:
- a) dokumenty potwierdzające wykształcenie lub ukończenie szkolenia, wydane przez uprawnioną instytucję po ukończeniu:
 - nauki o okresie kształcenia co najmniej rocznym, lecz krótszym niż trzy lata, lub odpowiednio dłuższym w przypadku nauki w niepełnym wymiarze, podejmowanej na podstawie świadectwa uprawniającego do kształcenia w systemie szkolnictwa wyższego, a także dodatkowo ukończenie szkolenia zawodowego, o ile jest to wymagane, lub
 - kursów o specjalistycznym programie, których wykaz stanowi załącznik nr 2 do ustawy, stanowiące jednocześnie potwierdzenie posiadania kwalifikacji wymaganych do podjęcia i wykonywania zawodu regulowanego w państwie wnioskodawcy, jeżeli ponad połowę kształcenia lub szkolenia odbyto w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub poza obszarem Unii Europejskiej lub państw członkowskich Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym w instytucji prowadzącej kształcenie i szkolenie na podstawie przepisów państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, albo gdy wnioskodawca uzyskał trzyletnie doświadczenie zawodowe poświadczane przez państwo członkowskie Unii Europejskiej lub państwo członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, które uznało dokumenty uzyskane w państwie innym niż państwo członkowskie Unii Europejskiej lub państwo członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, albo
 - b) dokumenty wydane przez uprawnioną instytucję, potwierdzające ukończenie nauki o okresie kształcenia co najmniej rocznym, lecz krótszym niż trzy lata, lub odpowiednio dłuższym w przypadku nauki w niepełnym wymiarze, podejmowanej na podstawie świadectwa uprawniającego do kształcenia w systemie szkolnictwa wyższego, a także dodatkowo ukończenie szkolenia zawodowego, o ile jest to wymagane - stanowiące jednocześnie potwierdzenie posiadania

- kwalifikacji do wykonywania zawodu, który w państwie wnioskodawcy nie jest zawodem regulowanym, oraz dodatkowo dokumenty poświadczające wykonywanie w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym przez wnioskodawcę zawodu przez dwa lata w czasie odpowiadającym pełnemu wymiarowi czasu pracy lub odpowiednio dłużej w przypadku wykonywania zawodu w niepełnym wymiarze czasu pracy, w okresie ostatnich dziesięciu lat, albo
- c) dokument potwierdzający ukończenie w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym kursu kształcenia regulowanego, świadczący o posiadaniu kwalifikacji na poziomie drugim, w tym kursu zamieszczonego w wykazie stanowiącym załącznik nr 3 do ustawy,
- 9) kwalifikacjach na poziomie pierwszym - oznacza to, że wnioskodawca posiada:
- a) dokumenty potwierdzające wykształcenie lub szkolenie, wydane przez uprawnioną instytucję, poświadczające, po zakończeniu nauki z zakresu szkoły średniej ogólnej, technicznej lub zawodowej, ukończenie:
- kształcenia lub szkolenia innego niż wymienione w pkt 8 lit. a) pierwsze tiret, w instytucji szkolnictwa lub w zakładzie pracy, uzupełnionego dodatkowo okresem próbnym lub okresem praktyki zawodowej, o ile jest to wymagane, lub
 - okresu próbnego lub praktyki zawodowej uzupełniającej naukę z zakresu szkoły średniej, stanowiące jednocześnie potwierdzenie posiadania kwalifikacji wymaganych do podjęcia i wykonywania zawodu regulowanego w państwie wnioskodawcy, jeżeli ponad połowę kształcenia i szkolenia odbyto w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub poza obszarem Unii Europejskiej lub państw członkowskich Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym w instytucji prowadzącej kształcenie i szkolenie na podstawie przepisów państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, albo gdy wnioskodawca uzyskał dwuletnie doświadczenie zawodowe poświadczone przez państwo członkowskie Unii Europejskiej lub państwo członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, które uznało dokumenty uzyskane w państwie innym niż państwo członkowskie Unii Europejskiej lub państwo członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, albo
- b) dokumenty wydane przez uprawnioną instytucję po zakończeniu nauki z zakresu szkoły średniej ogólnej, technicznej lub zawodowej, świadczące o ukończeniu:
- kształcenia lub szkolenia odbytego w instytucji szkolnictwa lub zakładzie pracy, uzupełnionego dodatkowo okresem próbnym lub okresem praktyki zawodowej, o ile jest to wymagane, lub
 - okresu próbnego lub praktyki zawodowej uzupełniającej naukę z zakresu szkoły średniej, stanowiące jednocześnie potwierdzenie posiadania kwalifikacji do wykonywania zawodu, który w państwie wnioskodawcy nie jest zawodem regulowanym, oraz dodatkowo dokumenty poświadczające wykonywanie w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym przez wnioskodawcę zawodu przez dwa lata w czasie odpowiadającym pełnemu wymiarowi czasu pracy lub odpowiednio dłużej w przypadku wykonywania zawodu w niepełnym wymiarze czasu pracy, w okresie ostatnich dziesięciu lat, albo
- c) dokument potwierdzający ukończenie kształcenia regulowanego na poziomie, o którym mowa w lit. b) pierwsze tiret,
- 10) zaświadczeniu potwierdzającym kompetencje - oznacza to:
- a) dokument potwierdzający ukończenie istotnego dla zawodu regulowanego kształcenia lub szkolenia innego niż wymienione w pkt 7-9 albo
- b) dokument potwierdzający wiedzę i predyspozycje niezbędne do wykonywania zawodu, wydane przez uprawnioną instytucję, w przypadku gdy uzyskanie takiego zaświadczenia w państwie wnioskodawcy nie jest uzależnione od posiadania wykształcenia,
- 11) dyplomie ukończenia szkoły wyższej - oznacza to dyplom ukończenia wyższych studiów lub wyższych studiów zawodowych w Rzeczypospolitej Polskiej oraz, jeżeli przepisy regulacyjne tak

stanowią, dokumenty potwierdzające spełnienie wymogów kwalifikacyjnych zawartych w tych przepisach dla danego zawodu regulowanego,

- 12) świadectwie ukończenia szkoły pomaturalnej - oznacza to świadectwo ukończenia szkoły pomaturalnej w Rzeczypospolitej Polskiej oraz, jeżeli przepisy regulacyjne tak stanowią, dokumenty potwierdzające spełnienie wymogów kwalifikacyjnych zawartych w przepisach dla danego zawodu regulowanego,
- 13) świadectwie ukończenia szkoły średniej - oznacza to świadectwo ukończenia szkoły ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej w Rzeczypospolitej Polskiej, z wyjątkiem szkół, o których mowa w pkt 12,
- 14) świadectwie ukończenia szkoły podstawowej - oznacza to świadectwo ukończenia ośmioklasowej szkoły podstawowej lub świadectwo ukończenia gimnazjum w Rzeczypospolitej Polskiej,
- 15) doświadczeniu zawodowym - oznacza to wykonywanie przez wnioskodawcę zawodu w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym,
- 16) stażu adaptacyjnym - oznacza to okres przysposobienia do samodzielnego wykonywania zawodu regulowanego w odbywanego w ramach stosunku pracy lub na podstawie umowy cywilnoprawnej, pod nadzorem wykwalifikowanego przedstawiciela zawodu regulowanego,
- 17) teście umiejętności - oznacza to czynności mające na celu sprawdzenie, z uwzględnieniem wymagań zawodu regulowanego, zakresu i poziomu wiedzy zawodowej wnioskodawcy niezbędnej do wykonywania tego zawodu,
- 18) organizacjach zawodowych - oznacza to organizacje, stowarzyszenia lub samorząd zawodowy.

Art. 3. Do postępowania w sprawie uznania kwalifikacji do wykonywania zawodu regulowanego w Rzeczypospolitej Polskiej, zwanego dalej "postępowaniem w sprawie uznania kwalifikacji", stosuje się, z zastrzeżeniem przepisów ustawy, przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

Art. 4. 1. Organami właściwymi do podejmowania decyzji w sprawie uznania kwalifikacji do wykonywania w Rzeczypospolitej Polskiej zawodu regulowanego są organy określone w przepisach ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 1999 r. Nr 82, poz. 928, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 43, poz. 489, Nr 48, poz. 550, Nr 62, poz. 718, Nr 70, poz. 816, Nr 73, poz. 852, Nr 109, poz. 1158 i Nr 122, poz. 1314 i 1321 oraz z 2001 r. Nr 3, poz. 18, Nr 5, poz. 43 i 44, Nr 42, poz. 475, Nr 63, poz. 634, Nr 73, poz. 761 i Nr 76, poz. 811), zwane dalej "właściwymi organami".

2. Organami uprawnionymi do podejmowania decyzji o wykonywaniu w Rzeczypospolitej Polskiej zawodów regulowanych przez obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym są organy określone w przepisach regulacyjnych uprawnione do podejmowania takich decyzji wobec osób, które uzyskały kwalifikacje do ich wykonywania w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 5. 1. Postępowanie w sprawie uznania kwalifikacji wszczyna się na wniosek.

2. Postępowanie w sprawie uznania kwalifikacji powinno zakończyć się wydaniem decyzji nie później niż w terminie 4 miesięcy od dnia przedstawienia przez wnioskodawcę wszystkich niezbędnych dokumentów.

3. W przypadku wnioskodawcy, który odbywa staż adaptacyjny lub przystępuje do testu umiejętności, bieg terminu, o którym mowa w ust. 2, ulega zawieszeniu do dnia uzyskania przez właściwy organ oceny, o której mowa w art. 15.

Art. 6. 1. Ilekroć przepisy odrębne wymagają dla uzyskania prawa do wykonywania zawodu regulowanego decyzji lub opinii organów organizacji zawodowych, organizacje te uczestniczą w postępowaniu w sprawie uznania kwalifikacji na prawach strony.

2. Decyzje w sprawach uznania kwalifikacji są wiążące dla organizacji zawodowych, o których mowa w ust. 1, właściwych w sprawach wykonywania zawodu.

Art. 7. 1. Wnioski, pisma i dokumenty w toku postępowania w sprawie uznania kwalifikacji składa się w języku polskim lub wraz z tłumaczeniem na język polski dokonany przez tłumacza przysięgłego, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Tłumaczenie na język polski nie jest wymagane w przypadku dokumentów potwierdzających dane, o których mowa w ust. 3 pkt 1 i 2.

3. Wniosek o wszczęcie postępowania w sprawie uznania kwalifikacji powinien zawierać w szczególności:

- 1) imię, nazwisko, datę i miejsce urodzenia wnioskodawcy,
- 2) nazwę państwa wnioskodawcy,
- 3) określenie zawodu regulowanego, dla którego wykonywania mają być uznane kwalifikacje wnioskodawcy,
- 4) informację o posiadanych kwalifikacjach, w tym o wykształceniu i doświadczeniu zawodowym wnioskodawcy,
- 5) informacje o odbytym kształceniu regulowanym.

4. Wniosek składa się na formularzu udostępnianym nieodpłatnie przez właściwe organy lub przez ośrodek informacji, o którym mowa w art. 19 ust. 1.

Art. 8. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego oraz minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określają, w drodze rozporządzenia, wzory formularzy, o których mowa w art. 7 ust. 4, uwzględniając w szczególności dane, o których mowa w art. 7 ust. 3 oraz art. 16 ust. 1 i 3, wykaz dokumentów, które należy dołączyć do wniosku, instrukcję wypełniania wniosku, a także dane o ośrodku informacji, o którym mowa w art. 19 ust. 1.

Art. 9. 1. Jeżeli do wykonywania zawodu regulowanego w Rzeczypospolitej Polskiej wymagane jest posiadanie:

- 1) dyplomu ukończenia szkoły wyższej - za spełnienie tego wymogu uznaje się posiadanie kwalifikacji na poziomie trzecim lub kwalifikacji na poziomie drugim, z zastrzeżeniem pkt 2 oraz art. 10-12,
- 2) dyplomu ukończenia szkoły wyższej o okresie kształcenia dłuższym niż cztery lata - za spełnienie tego wymogu uznaje się posiadanie kwalifikacji na poziomie trzecim,
- 3) świadectwa ukończenia szkoły pomaturalnej - za spełnienie tego wymogu uznaje się posiadanie kwalifikacji na poziomie trzecim lub kwalifikacji na poziomie drugim, z zastrzeżeniem art. 10-12, albo posiadanie kwalifikacji na poziomie pierwszym, z zastrzeżeniem art. 11,
- 4) świadectwa ukończenia szkoły średniej - za spełnienie tego wymogu uznaje się:
 - a) posiadanie kwalifikacji na poziomie trzecim, kwalifikacji na poziomie drugim lub kwalifikacji na poziomie pierwszym, z zastrzeżeniem art. 11, lub
 - b) wykonywanie zawodu w czasie odpowiadającym pełnemu wymiarowi czasu pracy przez okres trzech lat lub odpowiednio dłuższym w przypadku wykonywania zawodu w niepełnym wymiarze czasu, w okresie ostatnich dziesięciu lat w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, w którym zawód ten nie jest regulowany,
- 5) zaświadczenia potwierdzającego kompetencje - za spełnienie tego wymogu uznaje się posiadanie dokumentów wymaganych w państwie wnioskodawcy do wykonywania zawodu regulowanego, dla którego ubiega się on o uznanie kwalifikacji, lub potwierdzenie kwalifikacji uzyskanych w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, jeśli dokumenty te są porównywalne z dokumentami określonymi w przepisach regulacyjnych dla danego zawodu,
- 6) świadectwa ukończenia szkoły średniej ogólnokształcącej lub szkoły podstawowej - za spełnienie tego wymogu uznaje się posiadanie dyplomu lub świadectwa uzyskanego na równorzędnym poziomie nauczania w państwie wnioskodawcy, wydanego przez uprawnioną instytucję.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 4 lit. b), właściwy organ może zobowiązać wnioskodawcę do odbycia stażu adaptacyjnego albo przystąpienia do testu umiejętności, z zastrzeżeniem prawa wyboru jednego z tych wymogów przez właściwy organ.

Art. 10. Jeżeli do wykonywania zawodu regulowanego w Rzeczypospolitej Polskiej wymagane jest posiadanie dyplomu ukończenia szkoły wyższej lub świadectwa ukończenia szkoły pomaturalnej, a wnioskodawca przedstawi dokumenty potwierdzające:

- 1) odpowiednio, posiadanie kwalifikacji na poziomie trzecim lub kwalifikacji na poziomie drugim, a właściwy organ stwierdzi, iż okres kształcenia lub szkolenia wnioskodawcy jest krótszy o co najmniej rok od okresu kształcenia lub szkolenia wymaganego przepisami regulacyjnymi - może uzależnić

decyzję o uznaniu kwalifikacji od udokumentowania przez wnioskodawcę posiadania doświadczenia zawodowego o okresie nie dłuższym niż podwójny okres, o który krócej trwało kształcenie lub szkolenie,

- 2) odpowiednio, posiadanie kwalifikacji na poziomie trzecim lub kwalifikacji na poziomie drugim, a właściwy organ stwierdzi, że okres praktyki zawodowej odbywanej z udziałem wykwalifikowanego przedstawiciela zawodu, składającej się na posiadane kwalifikacje, jest krótszy o co najmniej rok od okresu praktyki zawodowej wymaganej przepisami regulacyjnymi, może uzależnić decyzję od udokumentowania przez wnioskodawcę posiadania doświadczenia zawodowego o okresie nie dłuższym niż okres, o który krócej trwała praktyka zawodowa wnioskodawcy, z uwzględnieniem doświadczenia zawodowego w przypadku, o którym mowa w art. 2 pkt 7 lit. b) i pkt 8 lit. b), z tym że udokumentowania doświadczenia zawodowego nie wymaga się, jeżeli wnioskodawca posiada dokument potwierdzający ukończenie kursu wymienionego w załączniku nr 2 lub 3 do ustawy.

Art. 11. 1. W przypadku gdy program kształcenia i szkolenia odbytego przez wnioskodawcę w jego państwie różni się znacząco od programu kształcenia i szkolenia wymaganego w Rzeczypospolitej Polskiej albo jeżeli zakres wykonywanego przez wnioskodawcę w jego państwie zawodu różni się znacząco od zakresu tego zawodu w Rzeczypospolitej Polskiej, a różnica ta odnosi się do określonego kształcenia lub szkolenia w Rzeczypospolitej Polskiej, właściwy organ może uzależnić decyzję o uznaniu kwalifikacji od odbycia przez wnioskodawcę stażu adaptacyjnego albo przystąpienia do testu umiejętności, jeżeli wiedza nabyta przez wnioskodawcę podczas zdobywania doświadczenia zawodowego nie pozwoliła na zrównoważenie różnic programowych kształcenia i szkolenia wymaganego w Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Staż adaptacyjny, o którym mowa w ust. 1 i w art. 9 ust. 2, nie może przekraczać:

- 1) trzech lat - w przypadku zawodu, dla którego wykonywania przepisy regulacyjne wymagają posiadania dyplomu ukończenia studiów wyższych lub świadectwa ukończenia szkoły pomaturalnej,
- 2) dwóch lat - w przypadku zawodu, dla którego wykonywania przepisy regulacyjne wymagają posiadania świadectwa ukończenia szkoły średniej.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, właściwy organ może zobowiązać wnioskodawcę albo do odbycia stażu adaptacyjnego, albo przystąpienia do testu umiejętności - zgodnie z wyborem wnioskodawcy, z zastrzeżeniem art. 13.

4. Wnioskodawca ponosi koszty odbywania stażu adaptacyjnego albo przeprowadzania testu umiejętności.

Art. 12. 1. Właściwy organ nie może zobowiązać wnioskodawcy do łącznego przedstawienia dokumentów stwierdzających posiadanie doświadczenia zawodowego oraz odbycia stażu adaptacyjnego albo przystąpienia do testu umiejętności.

2. Dla uznania kwalifikacji nie można wymagać posiadania doświadczenia zawodowego dłuższego niż cztery lata.

Art. 13. 1. Uprawnienie do wyboru stażu adaptacyjnego albo testu umiejętności, o którym mowa w art. 11 ust. 3, może zostać wyłączone w przypadku zawodów regulowanych:

- 1) których wykonywanie wymaga dokładnej znajomości prawa polskiego, a ich zasadniczą i trwałą cechą jest udzielanie porad i pomocy związanej z prawem polskim, albo
- 2) w stosunku do których Komisja Europejska pozytywnie rozpatrzyła wniosek Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie wyłączenia uprawnienia wyboru zastrzeżonego dla wnioskodawcy.

2. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego oraz minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określają, w drodze rozporządzenia, zawody, o których mowa w ust. 1 pkt 1, a także określają dla każdego z zawodów obowiązek odbywania stażu adaptacyjnego albo przystąpienia do testu umiejętności.

3. Prezes Rady Ministrów ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", w drodze obwieszczenia, zawody, o których mowa w ust. 1 pkt 2.

Art. 14. 1. Wnioskodawca, którego kwalifikacje do wykonywania zawodu regulowanego zostały uznane, ma prawo posługiwać się tytułem ustalonym dla danego zawodu w Rzeczypospolitej Polskiej.

2. W przypadku gdy używanie tytułu ustalonego dla danego zawodu uzależnione jest od przynależności do organizacji zawodowej lub od decyzji organu określonego w art. 4 ust. 2,

wnioskodawca, o którym mowa w ust. 1, ma prawo używać tego tytułu odpowiednio po uzyskaniu członkostwa w organizacji lub po uzyskaniu decyzji organu.

3. Wnioskodawca, o którym mowa w ust. 1, ma prawo posługiwać się także tytułem uzyskanym w systemie szkolnictwa, albo jego skrótem, w oryginalnym brzmieniu wraz z podaniem nazwy i siedziby instytucji, która nadała ten tytuł.

Art. 15. Ministrowie kierujący działami administracji rządowej, właściwi w sprawach uznawania kwalifikacji w zawodach regulowanych należących do danego działu, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego oraz ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, określają, w drodze rozporządzenia:

- 1) warunki, sposób i tryb odbywania stażu adaptacyjnego, sposób i tryb wykonywania nadzoru nad odbywaniem stażu oraz oceny nabytych przez wnioskodawcę umiejętności, a także sposób ustalania kosztów odbywania stażu adaptacyjnego oraz trybu ich ponoszenia,
- 2) warunki, sposób i tryb przeprowadzania testu umiejętności oraz oceny wykazanych przez wnioskodawcę umiejętności, a także sposób ustalania kosztów przeprowadzania testu umiejętności oraz tryb ich ponoszenia

- kierując się odrębnościami w wykonywaniu zawodów w państwach członkowskich Unii Europejskiej lub państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronach umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym oraz specyfiką i szczególnymi wymaganiami dotyczącymi wykonywania zawodów regulowanych w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 16. 1. Ilekroć przepisy regulacyjne lub przepisy odrębne uzależniają wykonywanie zawodu regulowanego od spełnienia określonych wymogów dotyczących niekaralności wnioskodawcy lub od jego postawy etycznej albo przewidują możliwość zakazu wykonywania zawodu, zawieszenia prawa jego wykonywania lub skreślenia z listy osób uprawnionych do wykonywania zawodu na podstawie orzeczenia sądu lub w wyniku postępowania dyscyplinarnego - właściwy organ ustala spełnienie przesłanek przewidzianych tymi przepisami na podstawie dokumentów wystawionych przez państwo wnioskodawcy.

2. Jeżeli w państwie wnioskodawcy nie są wydawane dokumenty, o których mowa w ust. 1, dowodem w postępowaniu w sprawie uznania kwalifikacji jest oświadczenie wnioskodawcy złożone w formie i trybie określonych w przepisach tego państwa.

3. Ilekroć przepisy regulacyjne wymagają odpowiedniego stanu zdrowia do wykonywania zawodu regulowanego, dowodem w postępowaniu w sprawie uznania kwalifikacji są dokumenty wystawione przez upoważnioną instytucję państwa wnioskodawcy lub innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, w którym wnioskodawca wykonywał ostatnio dany zawód.

4. Właściwy organ może żądać, aby dokumenty, o których mowa w ust. 1-3, były wystawione nie później niż trzy miesiące przed ich złożeniem.

Art. 16a. Ilekroć przepisy regulacyjne lub przepisy odrębne uzależniają podjęcie lub kontynuowanie wykonywania zawodu regulowanego od określonej sytuacji finansowej wnioskodawcy - właściwy organ, ustalając spełnienie tej przesłanki, uznaje zaświadczenie wydane przez bank prowadzący działalność w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, z którego pochodzi lub przybywa wnioskodawca, jako równorzędne zaświadczeniu wydanemu przez bank prowadzący działalność na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 16b. Ilekroć przepisy regulacyjne lub przepisy odrębne przewidują obowiązek ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej osoby wykonującej zawód regulowany, w przypadku gdy osoba ta zawrze umowę ubezpieczenia z zakładem ubezpieczeń z innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, obowiązek ten będzie uważany za spełniony, jeżeli osoba ta przedstawi dowód zawarcia umowy ubezpieczenia spełniającej warunki określone w tych przepisach.

Art. 17. 1. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego, koordynujący uznawanie kwalifikacji w zawodach regulowanych, dla których wykonywania niezbędne jest posiadanie dyplomu ukończenia szkoły wyższej, może wyznaczyć pracownika ministerstwa lub powołać inną osobę w celu pełnienia funkcji krajowego koordynatora do spraw uznawania kwalifikacji w tych zawodach.

2. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, koordynujący uznawanie kwalifikacji w zawodach regulowanych, dla których wykonywania niezbędne jest posiadanie wykształcenia na poziomie niższym niż określone w ust. 1, może wyznaczyć pracownika ministerstwa lub powołać inną osobę w celu pełnienia funkcji krajowego koordynatora do spraw uznawania kwalifikacji w tych zawodach.

3. Powołanie, o którym mowa w ust. 1 i 2, stanowi nawiązanie stosunku pracy.

4. Osoby pełniące funkcje, o których mowa w ust. 1 i 2, zapewniają jednolite stosowanie przepisów ustawy przez właściwe organy oraz gromadzą informacje o postępowaniach w sprawach uznania kwalifikacji, a także współpracują z organizacjami zawodowymi, o których mowa w art. 6 ust. 1, oraz z ośrodkiem informacji, o którym mowa w art. 19 ust. 1 i art. 22.

Art. 18. 1. Właściwe organy przekazują krajowemu koordynatorowi, a w przypadku jego niepowołania odpowiednio ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego lub ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania, okresowe informacje o zmianach wymogów dotyczących zawodu regulowanego oraz o podjętych decyzjach w sprawach uznania kwalifikacji do wykonywania zawodu regulowanego.

2. Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego oraz ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, określi, w drodze rozporządzenia, zakres informacji, o których mowa w ust. 1, a także terminy ich składania, kierując się zobowiązaniami Rzeczypospolitej Polskiej wobec państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym i organów Wspólnoty Europejskiej.

Art. 19. 1. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego oraz minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w drodze rozporządzenia, wskazują lub tworzą ośrodek informacji właściwy do informowania o zawodach regulowanych, dla których wykonywania niezbędne jest posiadanie dyplomu ukończenia szkoły wyższej, a także właściwy dla zawodów regulowanych, dla których wykonywania niezbędne jest posiadanie wykształcenia na niższym poziomie, oraz ustalają szczegółowy zakres zadań ośrodka, uwzględniając konieczność zapewnienia dostępu do właściwej informacji obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym.

2. Ośrodek informacji, o którym mowa w ust. 1, współpracuje z krajowymi koordynatorami oraz pełni funkcję ośrodka informacji dla obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym.

Art. 20. W ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 1999 r. Nr 82, poz. 928, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 43, poz. 489, Nr 48, poz. 550, Nr 62, poz. 718, Nr 70, poz. 816, Nr 73, poz. 852, Nr 109, poz. 1158 i Nr 122, poz. 1314 i 1321 oraz z 2001 r. Nr 3, poz. 18, Nr 5, poz. 43 i 44, Nr 42, poz. 475, Nr 63, poz. 634, Nr 73, poz. 761 i Nr 76, poz. 811) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4a ust. 1 otrzymuje brzmienie:

"1. Minister kierujący działem administracji rządowej, z zastrzeżeniem art. 33a ust. 4, jest właściwy w sprawach uznawania kwalifikacji w zawodach regulowanych należących do tego działu.";

2) w art. 33a dodaje się ust. 4-6 w brzmieniu:

"4. Prezes Rady Ministrów, w drodze rozporządzenia, wyznacza:

1) ministra właściwego do spraw uznawania kwalifikacji w zawodach regulowanych objętych działalnością administracji rządowej wykonywaną przez urzędy określone w ust. 1 oraz wskazuje, który z tych urzędów wyznaczony minister może upoważnić do wykonywania zadań w sprawach uznawania kwalifikacji w zawodach regulowanych,

2) ministra właściwego do spraw uznawania kwalifikacji w tych zawodach regulowanych, dla których wykonywania właściwy jest więcej niż jeden minister,

kierując się specyfiką poszczególnych zawodów regulowanych, właściwością odpowiednich działów administracji rządowej, a także zakresem działania urzędów, o których mowa w ust. 1.

5. Minister, o którym mowa w ust. 4 pkt 1, może, w drodze rozporządzenia, upoważnić do wykonywania zadań w sprawach uznawania kwalifikacji w zawodach regulowanych wskazany urząd albo podmioty, o których mowa w art. 4a ust. 3.

6. Minister, o którym mowa w ust. 4 pkt 2, może, w drodze rozporządzenia, upoważnić do wykonywania zadań w sprawach uznawania kwalifikacji w zawodach regulowanych podmioty, o których mowa w art. 4a ust. 3."

Art. 21. W ustawie z dnia 9 września 2000 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. Nr 86, poz. 960 oraz z 2001 r. Nr 5, poz. 43, Nr 60, poz. 610 i Nr 76, poz. 811) w załączniku w części IV dodaje się pkt 47b w brzmieniu:

"47b.	Od decyzji stwierdzającej posiadanie kwalifikacji do wykonywania zawodu regulowanego w rozumieniu przepisów o zasadach uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do wykonywania zawodów regulowanych	500 zł"	
-------	--	---------	--

Art. 22. Do czasu wydania rozporządzenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1, nie dłużej jednak niż przez 3 lata od dnia wejścia w życie ustawy, zadania ośrodka informacji wykonuje Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej, utworzone na podstawie odrębnych przepisów.

Art. 23. Ustawa wchodzi w życie z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej, z wyjątkiem art. 20, który wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

¹⁾ Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- 1) dyrektywy 89/48/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. w sprawie ogólnego systemu uznawania dyplomów ukończenia studiów wyższych, przyznawanych po ukończeniu kształcenia i szkolenia zawodowego trwających co najmniej trzy lata (Dz. Urz. WE L 19 z 24.01.1989),
- 2) dyrektywy 92/51/EWG z dnia 18 czerwca 1992 r. w sprawie drugiego ogólnego systemu uznawania kształcenia i szkolenia zawodowego, uzupełniającej dyrektywę 89/48/EWG (Dz. Urz. WE L 209 z 24.07.1992),
- 3) dyrektywy 94/38/WE z dnia 26 lipca 1994 r. zmieniającej załączniki C i D do dyrektywy 92/51/EWG w sprawie drugiego ogólnego systemu uznawania kształcenia i szkolenia zawodowego, uzupełniającej dyrektywę 89/48/EWG (Dz. Urz. WE L 217 z 23.08.1994),
- 4) dyrektywy 95/43/WE z dnia 20 lipca 1995 r. zmieniającej załączniki C i D do dyrektywy 92/51/EWG w sprawie drugiego ogólnego systemu uznawania kształcenia i szkolenia zawodowego, uzupełniającej dyrektywę 89/48/EWG (Dz. Urz. WE C 184 z 03.08.1995),
- 5) dyrektywy 97/38/WE z dnia 20 czerwca 1997 r. zmieniającej załącznik C do dyrektywy 92/51/EWG w sprawie drugiego ogólnego systemu uznawania kształcenia i szkolenia zawodowego, uzupełniającej dyrektywę 89/48/EWG (Dz. Urz. WE L 184 z 12.07.1997),
- 6) dyrektywy 2000/5/WE z dnia 25 lutego 2000 r. zmieniającej załączniki C i D do dyrektywy 92/51/EWG w sprawie drugiego ogólnego systemu uznawania kształcenia zawodowego i szkolenia, uzupełniającej dyrektywę 89/48/EWG (Dz. Urz. WE L 54 z 26.02.2000),
- 7) dyrektywy 2001/19/WE z dnia 14 maja 2001 r. zmieniającej dyrektywy 89/48/EWG i 92/51/EWG w sprawie ogólnego systemu uznawania kwalifikacji zawodowych oraz dyrektywy 77/452/EWG, 77/453/EWG, 78/686/EWG, 78/687/EWG, 78/1026/EWG, 78/1027/EWG, 80/154/EWG, 80/155/EWG, 85/384/EWG, 85/432/EWG, 85/433/EWG i 93/16/WE dotyczące zawodów pielęgniarstwa ogólnej, lekarza denty, lekarza weterynarii, położnej, architekta, farmaceuty i lekarza (Dz. Urz. WE L 206 z 31.07.2001).

Dane dotyczące ogłoszenia aktów prawa Unii Europejskiej, zamieszczone w niniejszej ustawie - z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej - dotyczą ogłoszenia tych aktów w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej - wydanie specjalne.

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK Nr 1

WYKAZ STOWARZYSZEŃ I ORGANIZACJI ZAWODOWYCH, UPRAWNIONYCH DO WYDAWANIA DYPLOMÓW SWOIM CZŁONKOM

Irlandia¹

1. Instytut Biegłych Rewidentów Księgowych w Irlandii,²
2. Instytut Zaprzysiężonych Rewidentów Księgowych w Irlandii,²
3. Stowarzyszenie Zaprzysiężonych Rewidentów Księgowych,²
4. Instytucja Inżynierów Irlandzkich,
5. Irlandzki Instytut Planowania.

¹ Obywatele Irlandii są również członkami następujących stowarzyszeń i organizacji działających na terytorium Wielkiej Brytanii:

Instytut Biegłych Rewidentów Księgowych w Anglii i Walii
Instytut Biegłych Rewidentów Księgowych w Szkocji
Instytut Urzędników Ubezpieczeniowych
Wydział Urzędników Ubezpieczeniowych
Licencjonowany Instytut Rewidentów Księgowych ds. Zarządzania
Instytut Dyplomowanych Sekretarek i Personelu Administracyjnego
Królewski Instytut Planowania Miast
Królewski Instytut Dyplomowanych Rzeczoznawców
Licencjonowany Instytut Budownictwa

² Wyłącznie w celu przeprowadzania audytów.

Wielka Brytania

1. Instytut Biegłych Rewidentów Księgowych w Anglii i Walii,
2. Instytut Biegłych Rewidentów Księgowych w Szkocji,
3. Instytut Biegłych Rewidentów Księgowych w Irlandii,
4. Licencjonowane Stowarzyszenie Zaprzysiężonych Rewidentów Księgowych,
5. Licencjonowany Instytut Urzędników Ubezpieczeniowych specjalizujących się w odszkodowaniach za Straty,
6. Licencjonowany Instytut Rewidentów Księgowych ds. Zarządzania,
7. Instytut Dyplomowanych Sekretarek i Personelu Administracyjnego,
8. Licencjonowany Instytut ds. Ubezpieczeń,
9. Instytut Urzędników Ubezpieczeniowych,
10. Wydział Urzędników Ubezpieczeniowych,
11. Licencjonowany Instytut Bankierów,
12. Instytut Bankierów w Szkocji,
13. Królewski Instytut Dyplomowanych Rzeczoznawców,
14. Królewski Instytut Planowania Miast,
15. Licencjonowane Towarzystwo Fizjoterapeutów,
16. Królewskie Towarzystwo Chemików,
17. Brytyjskie Towarzystwo Psychologów,
18. Stowarzyszenie Bibliotekarzy,
19. Instytut Biegłych ds. Leśnictwa,
20. Licencjonowany Instytut Budownictwa,
21. Rada Inżynierów,
22. Instytut Energii,
23. Instytucja Inżynierów Budownictwa,
24. Instytucja Inżynierów Budownictwa Lądowego,
25. Instytucja Inżynierów Górników,
26. Instytucja Inżynierów Górnictwa i Metalurgii,

27. Instytucja Inżynierów Elektryków,
28. Instytucja Inżynierów ds. Przemysłu Gazowniczego,
29. Instytucja Inżynierów Mechaników,
30. Instytucja Inżynierów Chemików,
31. Instytucja Inżynierów Produkcji,
32. Instytucja Inżynierów Morskich,
33. Królewska Instytucja Architektów Okrętowych,
34. Królewskie Towarzystwo Aeronautyczne,
35. Instytut Metalowy,
36. Licencjonowana Instytucja Inżynierów Wykonujących Usługi Budowlane,
37. Instytut Miar i Kontroli,
38. Brytyjskie Towarzystwo Komputerowe.

ZAŁĄCZNIK Nr 2

WYKAZ KURSÓW O SPECJALISTYCZNYM PROGRAMIE

1. Dziedzina paramedyczna i socjalno-społeczna

Następujące szkolenie:

w Niemczech:

- pielęgniarz pediatryczny ("Kinderkrankenschwester/Kinderkrankenpfleger"),
- fizjoterapeuta ("Krankengymnast(in)/Physiotherapeut(in)",¹
- terapeuta zajęciowy ("Beschaeftigungs - und Arbeitstherapeut(in)"),
- logopeda ("Logopaede/Logopaedin"),
- ortoptysta ("Orthoptist(in)"),
- wychowawca posiadający dyplom państwowy ("Staatlich anerkannte(r) Erzieher(in)"),
- wychowawca terapeuta posiadający dyplom państwowy ("Staatlich anerkannte(r) Heilpaedagoge(-in)"),
- technik analityki medycznej ("medizinisch-technische(r) Laboratoriums-Assistent(in)"),
- technik radiolog ("medizinisch-technische(r) Radiologie-Assistent(in)"),
- technik diagnostyki czynnościowej ("medizinisch-technische(r) Assistent(in) fuer Funktionsdiagnostik"),
- asystent weterynaryjny ("veterinaermedizinisch-technische(r) Assistent(in)"),
- dietetyk ("Diaetassistent(in)"),
- technik farmaceutyczny ("Pharmazieingenieur"), przeprowadzone przed 31 marca 1994 r. na terytorium byłej Niemieckiej Republiki Demokratycznej lub na terytorium nowych Landów,
- pielęgniarz psychiatryczny ("Psychiatrische(r) Krankenschwester/Krankenpfleger"),
- logoterapeuta ("Sprachtherapeut(in)");

¹ Minimalny okres trzech lat może być skrócony do dwóch lat, jeśli osoba zainteresowana posiada kwalifikacje dające prawo do ubiegania się o przyjęcie na uniwersytet ("Abitur"), tj. trzynastcie lat uprzedniego kształcenia, kwalifikacji dających prawo do ubiegania się o przyjęcie do "Fachhochschulen" (Fachhochschulreife) (tj. dwanaście lat uprzedniego kształcenia).

we Włoszech:

- technik dentystyczny ("odontotecnico"),
- optyk ("ottico"),
- specjalista w zakresie leczenia chorób nóg ("podologo");

w Luksemburgu:

- technik radiolog ("assistant(e) technique médical(e) en radiologie"),
- technik analityki medycznej ("assistant(e) technique médical(e) de laboratoire"),
- pielęgniarz psychiatryczny ("infirmier/iere psychiatrique"),
- technik asystent w chirurgii ("assistant(e) technique médical(e) en chirurgie"),
- pielęgniarz pediatryczny ("infirmier/iere puériculteur/trice"),
- pielęgniarz anestezjologiczny ("infirmier/iere anesthésiste"),
- dyplomowany masażysta ("masseur/euse diplômé(e)"),
- wychowawca ("éducateur/trice");

w Holandii:

- asystent weterynaryjny ("dierenartassistent"),

które odpowiada kursom kształcenia i szkolenia o łącznym czasie trwania co najmniej trzynastu lat, w tym:

- 1) albo co najmniej trzy lata szkolenia zawodowego w specjalistycznej szkole, zakończonego egzaminem, w niektórych przypadkach uzupełnionego rocznym lub dwuletnim kursem specjalizacji zakończonym egzaminem,
- 2) albo co najmniej dwa i pół roku szkolenia zawodowego w specjalistycznej szkole, zakończonego egzaminem i uzupełnionego co najmniej sześciomiesięczną praktyką zawodową lub co najmniej sześciomiesięcznym stażem w uprawnionej instytucji,
- 3) albo co najmniej dwa lata szkolenia zawodowego w specjalistycznej szkole, zakończonego egzaminem i uzupełnionego co najmniej roczną praktyką zawodową lub co najmniej rocznym stażem w uprawnionej instytucji,
- 4) albo, w przypadku asystentów weterynaryjnych ("dierenartassistent") w Holandii, trzy lata szkolenia zawodowego w specjalistycznej szkole (system "MBO") lub alternatywnie trzy lata szkolenia zawodowego w dualnym systemie terminatorstwa ("LLW"); w obu przypadkach szkolenie zakończone egzaminem;

w Austrii:

- specjalne szkolenie podstawowe dla pielęgniarek specjalizujących się w opiece nad dziećmi i młodymi ludźmi ("spezielle Grundausbildung in der Kinder- und Jugendlichenpflege"),
- specjalne szkolenie podstawowe dla pielęgniarek psychiatrycznych ("spezielle Grundausbildung in der psychiatrischen Gesundheits- und Krankenpflege"),
- optyk-specjalista w zakresie szkieł kontaktowych ("Kontaktlinsenoptiker"),
- pedikiurzysta ("Fusspfleger"),
- protetyk słuchu ("Hoergeraeteakustiker"),
- drogista ("Drogist"),

które odpowiada kursom kształcenia i szkolenia o łącznym czasie trwania co najmniej czternastu lat, w tym co najmniej pięcioletnie szkolenie odbywane w oparciu o określony ramowy program szkolenia, podzielone na co najmniej trzyletni staż, obejmujący szkolenie odbywające się częściowo w miejscu pracy, a częściowo w instytucji szkolenia zawodowego, oraz okres praktyki zawodowej i szkolenia zakończony egzaminem zawodowym, potwierdzającym prawo do wykonywania zawodu i szkolenia stażystów,

- masażysta ("Masseur"),

które odpowiada kursom kształcenia i szkolenia o łącznym czasie trwania czternastu lat, w tym pięcioletnie szkolenie odbywane w oparciu o określony ramowy program szkolenia, obejmujący dwuletni staż, dwuletni okres praktyki zawodowej i szkolenia oraz roczne szkolenie zakończone egzaminem zawodowym, potwierdzającym prawo do wykonywania zawodu i szkolenia stażystów,

- wychowawca dziecięcy ("Kindergaertner(in)"),
- wychowawca ("Erzieher"),

które odpowiada kursom kształcenia i szkolenia o łącznym trzynastoletnim czasie trwania, w tym pięcioletniemu szkoleniu w specjalistycznej szkole, zakończonemu egzaminem.

2. Sektor mistrzów-rzemieślników ("Mester"/"Meister"/"Maître") odpowiadający kształceniu i szkoleniu w zakresie działalności rzemieślniczej

Następujące szkolenie:

w Danii:

- optyk ("optometrist"),

trwające łącznie czternaście lat, w tym pięcioletnie szkolenie zawodowe, podzielone na dwuipółletnie szkolenie teoretyczne prowadzone w instytucji kształcenia zawodowego oraz dwuipółletnie szkolenie praktyczne prowadzone w miejscu pracy, zakończone uznanym egzaminem w zakresie działalności rzemieślniczej i uprawniające do używania tytułu "Mester",

- technik ortopedyczny ("ortopaedimekaniker"),

trwające łącznie dwanaście i pół roku, w tym trzyipółletnie szkolenie zawodowe, podzielone na sześciomiesięczne szkolenie teoretyczne prowadzone w instytucji szkolenia zawodowego oraz trzyletnie szkolenie praktyczne w miejscu pracy, zakończone uznanym egzaminem z zakresu działalności rzemieślniczej i uprawniające do używania tytułu "Mester",

- obuwnik ortopedyczny ("ortopaediskomager"),
trwające trzynaście i pół roku, w tym czteroipółletnie szkolenie zawodowe podzielone na dwuletnie szkolenie teoretyczne prowadzone w instytucji szkolenia zawodowego oraz dwupółletnie szkolenie praktyczne prowadzone w miejscu pracy, zakończone uznanym egzaminem z zakresu działalności rzemieślniczej i uprawniające do używania tytułu "Mester";

w Niemczech:

- optyk ("Augenoptiker"),
- technik dentystyczny ("Zahntechniker"),
- bandażysta ortopedyczny ("Bandagist"),
- protetyk słuchu ("Hoehrgeraeteakustiker"),
- technik ortopedyczny ("Orthopaediemechaniker"),
- obuwnik ortopedyczny ("Orthopaedieschuhmacher"),

w Luksemburgu:

- optyk ("opticien"),
- technik dentystyczny ("mécanicien dentaire"),
- protetyk słuchu ("audioprothésiste"),
- technik ortopedyczny/ bandażysta ("mécanicien orthopédiste/bandagiste"),
- obuwnik ortopedyczny ("orthopédiste-cordonnier"),

trwające łącznie czternaście lat, w tym co najmniej pięcioletnie szkolenie odbywane w oparciu o określony ramowy program szkolenia, częściowo w miejscu pracy, a częściowo w instytucji szkolenia zawodowego, zakończone egzaminem, którego zaliczenie warunkuje wykonywanie jakiegokolwiek działalności wymagającej nabycia określonych umiejętności zarówno niezależnie, jak i w charakterze pracownika najemnego o porównywalnym poziomie odpowiedzialności;

w Austrii:

- bandażysta ("Bandagist"),
- gorseciarz ("Miederwarenerzeuger"),
- optyk ("Optiker"),
- obuwnik ortopedyczny ("Orthopaedieschuhmacher"),
- technik ortopedyczny ("Orthopaedietechniker"),
- technik dentystyczny ("Zahntechniker"),
- ogrodnik ("Gaertner"),

trwające co najmniej czternaście lat, w tym co najmniej pięcioletnie szkolenie odbywane w oparciu o określony ramowy program szkolenia, podzielone na co najmniej trzyletni staż, obejmujący szkolenie prowadzone częściowo w miejscu pracy i częściowo w instytucji szkolenia zawodowego, oraz co najmniej dwuletni okres praktyki zawodowej i szkolenia zakończony egzaminem mistrzowskim, potwierdzającym prawo do wykonywania zawodu, szkolenia stażystów i używania tytułu "Meister",

szkolenie mistrzów-rzemieślników w dziedzinie rolnictwa i leśnictwa, a zwłaszcza:

- w rolnictwie ("Meister in der Landwirtschaft"),
- w gospodarstwie wiejskim ("Meister in der laendlichen Hauswirtschaft"),
- w ogrodnictwie ("Meister im Gartenbau"),
- w uprawie warzyw ("Meister im Feldgemuesbau"),
- w sadownictwie i przetwórstwie owoców ("Meister im Obstbau und in der Obstverwertung"),
- w uprawie winorośli i technikach winiarskich ("Meister im Weinbau und in der Kellerwirtschaft"),
- w mleczarstwie i serowarstwie ("Meister in der Molkerei- und Kaesereiwirtschaft"),
- w hodowli koni ("Meister in der Pferdewirtschaft"),
- w rybactwie śródlądowym ("Meister in der Fischereiwirtschaft"),
- w hodowli drobiu ("Meister in der Gefluegelwirtschaft"),
- w pszczelarstwie ("Meister in der Bienenwirtschaft"),
- w gospodarce leśnej ("Meister in der Forstwirtschaft"),
- w leśnictwie ("Meister in der Forstgarten- und Forstpfluegewirtschaft"),
- w składowaniu produktów rolnych ("Meister in der landwirtschaftlichen Lagerhaltung"),

trwające łącznie co najmniej piętnaście lat, w tym co najmniej sześćoletnie szkolenie prowadzone w oparciu o określony ramowy program szkolenia, podzielone na co najmniej trzyletni staż, obejmujący

szkolenie prowadzone częściowo w miejscu pracy i częściowo w instytucji szkolenia zawodowego, oraz trzyletnią praktykę zawodową, zakończone egzaminem mistrzowskim w danym zawodzie, potwierdzającym prawo do wykonywania zawodu, szkolenia stażystów i używania tytułu "Meister".

3. Sektor morski

a) Transport

Następujące szkolenie zawodowe:

w Danii:

- kapitan statku morskiego ("skibsforer"),
- pierwszy oficer ("overstyrmand"),
- sternik, oficer pokładowy ("enestyrmand, vagthavende styrmand"),
- oficer pokładowy ("vagthavende styrmand"),
- mechanik okrętowy ("maskinchef"),
- pierwszy mechanik ("I.maskinmester"),
- pierwszy mechanik / mechanik pokładowy ("1. maskinmester/vagthavende maskinmester"),

w Niemczech:

- kapitan dużej jednostki żeglugi przybrzeżnej ("Kapitaen AM"),
- kapitan jednostki żeglugi przybrzeżnej ("Kapitaen AK"),
- oficer pokładowy dużej jednostki żeglugi przybrzeżnej ("Nautischer Schiffsoffizier AMW"),
- oficer pokładowy jednostki żeglugi przybrzeżnej ("Nautischer Schiffsoffizier AKW"),
- główny mechanik stopnia C - szef maszynowni ("Schiffsbetriebstechniker CT - Leiter von Maschinenanlagen"),
- główny mechanik stopnia C - główny mechanik ("Schiffsmaschinist CMA - Leiter von Maschinenanlagen"),
- główny mechanik pokładowy stopnia C ("Schiffsbetriebstechniker CTW"),
- główny mechanik pokładowy stopnia C - oficer technik o wyłącznej odpowiedzialności ("Schiffsmaschinist CMAW - Technischer Alleinoffizier"),

we Włoszech:

- oficer pokładowy ("ufficiale di coperta"),
- oficer mechanik ("ufficiale di macchina"),

w Holandii:

- pierwszy oficer jednostki żeglugi przybrzeżnej (ze szkoleniem uzupełniającym) ("stuurman kleine handelsvaart (met aanvulling)"),
- dyplomowany motorzysta statku morskiego ("diploma motordrijver"),
- operator systemu VTS ("VTS-functionaris"),

których szkolenie obejmuje:

- w Danii: dziewięć lat kształcenia podstawowego, a następnie podstawowy kurs szkolenia i/lub służba na morzu, trwająca od siedemnastu do trzydziestu sześciu miesięcy, uzupełnione:
 - 1) w przypadku oficera pokładowego - rocznym specjalistycznym szkoleniem zawodowym,
 - 2) w pozostałych przypadkach - trzyletnim specjalistycznym szkoleniem zawodowym,
- w Niemczech: łącznie od czternastu do osiemnastu lat, w tym trzyletnie podstawowe szkolenie zawodowe oraz roczna służba na morzu, a następnie specjalistyczne szkolenie zawodowe trwające rok lub dwa lata, uzupełnione, o ile jest to wymagane, dwuletnią praktyką nawigacyjną,
- we Włoszech: łącznie trzynaście lat, w tym pięć lat szkolenia zawodowego zakończonego egzaminem i uzupełnionego, o ile jest to wymagane, stażem,
- w Holandii:
 - 1) dla pierwszego oficera jednostki żeglugi przybrzeżnej (ze szkoleniem uzupełniającym) ("stuurman kleine handelsvaart (met aanvulling)") i dla motorzysty statku morskiego ("diploma motordrijver") - czternaście lat nauki, w tym co najmniej dwa lata w

specjalistycznej instytucji zajmującej się szkoleniem zawodowym, uzupełnione dwunastomiesięcznym stażem,

- 2) dla operatora systemu VTS ("VTS functionaris") - łącznie co najmniej piętnaście lat nauki, obejmującej co najmniej trzy lata w instytucji wyższego szkolnictwa zawodowego ("HBO") lub średniego szkolnictwa zawodowego ("MBO"), a następnie ukończenie krajowych lub regionalnych kursów specjalistycznych, obejmujących co najmniej dwunastotygodniowe szkolenia teoretyczne, w każdym przypadku zakończone egzaminem,

które są uznane w ramach Międzynarodowej Konwencji STCW (Międzynarodowa konwencja w sprawie standardów szkolenia, certyfikacji i dozoru przewoźników morskich, 1978);

b) Rybołówstwo morskie

Następujące szkolenie zawodowe:

w Niemczech:

- kapitan jednostki rybołówstwa głębokowodnego ("Kapitaen BG/Fischerei"),
- kapitan jednostki rybołówstwa przybrzeżnego ("Kapitaen BLK/Fischerei"),
- oficer pokładowy jednostki przystosowanej do połowów głębokowodnych ("Nautischer Schiffsoffizier BGW/Fischerei"),
- oficer pokładowy jednostki przystosowanej do połowów przybrzeżnych ("Nautischer Schiffsoffizier BK/Fischerei"),

w Holandii:

- pierwszy oficer - V mechanik ("stuurman werktuigkundige V"),
- IV mechanik statku rybackiego ("werktuigkundige IV visvaart"),
- pierwszy oficer IV statku rybackiego ("stuurman IV visvaart"),
- pierwszy oficer / VI mechanik ("stuurman werktuigkundige VI"),

które odpowiadają szkoleniu:

- w Niemczech - o łącznej długości od czternastu do osiemnastu lat, w tym trzyletnie podstawowe szkolenie zawodowe oraz roczna służba na morzu, następnie specjalistyczne szkolenie zawodowe trwające rok lub dwa lata, uzupełnione, o ile jest to wymagane, dwuletnią zawodową praktyką nawigacyjną,
- w Holandii - o długości wahającej się od trzynastu do piętnastu lat, w tym co najmniej dwa lata w specjalistycznej szkole zawodowej, uzupełnione dwunastomiesięczną praktyką zawodową,

które jest uznane w ramach Konwencji z Torremolinos (Międzynarodowa konwencja o bezpieczeństwie statków rybackich, 1977).

4. Dziedziny techniczne

Następujące szkolenie zawodowe:

we Włoszech:

- geodeta budowlany ("geometra"),
- geodeta gruntowy ("perito agrario"),

które odpowiada nauce z zakresu szkoły średniej technicznej, trwające co najmniej trzynaście lat, w tym osiem lat obowiązkowej nauki szkolnej, następnie pięć lat szkoły średniej, w tym trzyletnie kształcenie zawodowe, zakończone egzaminem "Technical Baccalaureat" i uzupełnione:

- 1) w przypadku geodety budowlanego - albo co najmniej dwuletnim stażem w kancelarii geodety, albo pięcioletnim doświadczeniem zawodowym,
- 2) w przypadku geodety gruntowego - odbyciem co najmniej dwuletniego stażu, a następnie - egzaminem państwowym,

w Holandii:

- komornik sądowy ("gerechtsdeurwaarder"),
- protetyk dentystyczny ("tandprotheticus"),

które odpowiada kształceniu i szkoleniu zawodowemu:

- 1) w przypadku komornika sądowego ("gerechtsdeurwaarder") - o łącznej długości dziewiętnastu lat, w tym osiem lat obowiązkowej nauki szkolnej, następnie osiem lat szkoły średniej, w tym cztery lata kształcenia technicznego zakończonego egzaminem państwowym, uzupełnione trzyletnim teoretycznym i praktycznym szkoleniem zawodowym,
- 2) w przypadku protetyka dentystycznego ("tandprotheticus") - trwającemu co najmniej piętnaście lat w pełnym wymiarze godzin oraz trzy lata w niepełnym wymiarze godzin, w tym osiem lat kształcenia podstawowego, cztery lata kształcenia średniego ogólnego i ukończenie trzyletniego szkolenia zawodowego, obejmującego szkolenie teoretyczne i praktyczne w zawodzie technika dentystycznego, uzupełnione trzyletnim kształceniem w niepełnym wymiarze godzin jako protetyka dentystycznego, zakończone egzaminem;

w Austrii:

- leśnik ("Foerester"),
- biuro techniczne ("Technisches Buero"),
- wypożyczanie siły roboczej ("Ueberlassung von Arbeitskraeften-Arbeitsleihe"),
- pośrednictwo pracy ("Arbeitsvermittlung"),
- doradca z zakresu pośrednictwa ("Vermoegensberater"),
- zawodowy detektyw ("Berufsdetectiv"),
- dozorowanie ("Bewachungsgwerbe"),
- pośrednik w handlu nieruchomościami ("Immobilienmakler"),
- zarządca nieruchomości (Immobilienverwalter),
- biuro reklamowe ("Werbeagentur"),
- przedsiębiorca budowlany ("Bautraeger, Bauorganisator, Baubetreuer"),
- biuro ściągania wierzytelności ("Inkassoinstitut"),

kształcenie i szkolenie o łącznym czasie trwania co najmniej piętnastu lat, w tym osiem lat obowiązkowej nauki szkolnej, następnie co najmniej pięć lat średniego kształcenia technicznego lub handlowego, zakończone egzaminem technicznym lub handlowym, uzupełnione co najmniej dwuletnim kształceniem i szkoleniem w miejscu pracy, zakończonym egzaminem zawodowym,

- doradca ubezpieczeniowy ("Berater in Versicherungsangelegenheiten"),

kształcenie i szkolenie o łącznym czasie trwania piętnastu lat, w tym sześć lat szkolenie prowadzone w oparciu o określony ramowy program szkolenia, podzielone na trzyletni staż i trzyletni okres praktyki i szkolenia zawodowego, zakończone egzaminem,

- przedsiębiorca - projektant ("Planender Baumeister"),
- technik budownictwa - projektant ("Planender Zimmermeister"),

kształcenie i szkolenie o łącznym czasie trwania co najmniej osiemnastu lat, w tym co najmniej dziewięć lat szkolenie zawodowe podzielone na cztery lata średniego kształcenia technicznego i pięć lat praktyki i szkolenia zawodowego, zakończone egzaminem zawodowym, potwierdzającym prawo do wykonywania zawodu i szkolenia stażystów, w takim zakresie, w jakim kształcenie to uprawnia do sporządzania planów, wykonywania obliczeń technicznych i nadzorowania prac budowlanych ("przywilej Marii Teresy").

5. Kształcenie w Zjednoczonym Królestwie uznawane jako "National Vocational Qualifications" lub jako "Scottish Vocational Qualifications"

Następujące szkolenie:

- inżynier elektryk górnictwa ("mine electrical engineer"),
- inżynier mechanik górnictwa ("mine mechanical engineer"),
- asystent stomatologiczny ("dental therapist"),
- higienista stomatologiczny ("dental hygienist"),
- optyk okularowy ("dispensing optician"),
- sztygar górnictwa ("mine deputy"),
- syndyk masy upadłościowej (zarządcy ustanowionego przez sąd) ("insolvency practitioner"),
- specjalista upoważniony do sporządzania przeniesienia tytułu własności ("licensed conveyancer"),
- pierwszy oficer - statki handlowe i pasażerskie - bez ograniczeń ("first mate - freight/passenger ships - unrestricted"),

- drugi oficer - statki handlowe i pasażerskie - bez ograniczeń ("second mate - freight/passenger ships - unrestricted"),
- trzeci oficer - statki handlowe i pasażerskie - bez ograniczeń ("third mate - freight/passenger ships - unrestricted"),
- oficer pokładowy - statki handlowe i pasażerskie - bez ograniczeń ("deck officer - freight/passenger ships - unrestricted"),
- oficer mechanik - statki handlowe i pasażerskie - nieograniczony obszar handlowy ("engineer officer - freight/passenger ships - unlimited trading area"),
- specjalista w dziedzinie zarządzania odpadami, którego kompetencje techniczne zostały udokumentowane ("Certified technically competent person in waste management"),

nadające kwalifikacje określone jako "National Vocational Qualifications" (NVQ) lub określone w Szkocji jako "Scottish Vocational Qualifications" na poziomie 3 i 4 Krajowych Ramowych Kwalifikacji Zawodowych Zjednoczonego Królestwa.

Poziomy te określone są następująco:

- Poziom 3: zdolność do wykonywania szerokiego wachlarza różnych zadań w bardzo różnorodnych sytuacjach, z których większość ma charakter złożony i nierutynowy. Zakres odpowiedzialności i samodzielności jest znaczny, a funkcje pełnione na tym poziomie wymagają często nadzoru lub kierowania innymi osobami.
- Poziom 4: zdolność do wykonywania szerokiego wachlarza złożonych, technicznych lub specjalistycznych zadań w bardzo różnorodnych sytuacjach, z dużym zakresem odpowiedzialności i samodzielności. Pełnione na tym poziomie funkcje często obejmują odpowiedzialność za prace wykonywane przez inne osoby oraz za podział zasobów.

ZAŁĄCZNIK Nr 3

WYKAZ KURSÓW POTWIERDZAJĄCYCH UKOŃCZENIE KSZTAŁCENIA REGULOWANEGO, UZNAWANYCH JAKO KWALIFIKACJE NA POZIOMIE DRUGIM

W Zjednoczonym Królestwie:

Kształcenie regulowane przepisami, zapewniające kwalifikacje określane jako "National Vocational Qualifications" (NVQ), lub określane w Szkocji jako "Scottish Vocational Qualifications" znajdujące się na poziomie 3 i 4 Krajowych Ramowych Kwalifikacji Zawodowych Zjednoczonego Królestwa.

Poziomy te określane są następująco:

- Poziom 3: zdolność do wykonywania szerokiego wachlarza różnych zadań w bardzo różnorodnych sytuacjach, z których większość ma charakter złożony i nierutynowy. Zakres odpowiedzialności i samodzielności jest znaczny, a funkcje pełnione na tym poziomie wymagają często nadzoru lub kierowania innymi osobami.
- Poziom 4: zdolność do wykonywania szerokiego wachlarza złożonych, technicznych lub specjalistycznych zadań w bardzo różnorodnych sytuacjach, z dużym zakresem odpowiedzialności i samodzielności. Pełnione na tym poziomie funkcje często obejmują odpowiedzialność za prace wykonywane przez inne osoby oraz za podział zasobów.

W Niemczech:

Następujące kształcenie regulowane przepisami:

- regulowane przepisami kształcenie przygotowujące do zawodu asystenta technicznego ("technische(r) Assistent(in)"), asystentów handlowych ("kaufmaennischer Assistent(in)"), do zawodów związanych ze sferą socjalną ("soziale Berufe"), jak również do zawodu rehabilitanta oddychania, mowy i głosu, posiadającego dyplom państwowy ("staatlich gepruefte(r) Atem-, Sprech- und Stimmlehrer(in)"), o łącznej długości co najmniej trzynastu lat, które jest uwarunkowane ukończeniem kształcenia średniego ("mittlerer Bildungsabschluss") i które obejmuje:
 - 1) co najmniej trzy lata¹ szkolenia zawodowego w specjalistycznej szkole ("Fachschule") zakończonego egzaminem i, o ile jest to wymagane, uzupełnionego rocznym lub dwuletnim kursem specjalizacji, także zakończonej egzaminem,
 - 2) albo co najmniej dwa i pół roku nauki w specjalistycznej szkole ("Fachschule"), zakończonej egzaminem, uzupełnionej praktyką zawodową trwającą nie krócej niż sześć miesięcy lub stażem w uprawnionej instytucji, trwającym nie krócej niż sześć miesięcy,
 - 3) albo co najmniej dwa lata nauki w specjalistycznej szkole ("Fachschule"), zakończonej egzaminem i uzupełnionej co najmniej roczną praktyką zawodową lub co najmniej rocznym stażem w uprawnionej instytucji,
- regulowane przepisami kształcenie techników ("Techniker(in)"), ekonomistów przedsiębiorstw ("Betriebswirt(in)"), projektantów ("Gestalter(in)") oraz opiekunów rodzinnych ("Familienpfleger(in)") posiadających dyplom państwowy ("staatlich gepruefte(r)"), trwające łącznie co najmniej szesnaście lat, odbywane na bazie kursu kształcenia obowiązkowego lub równoważnego kształcenia i szkolenia (trwającego co najmniej dziewięć lat), jak również ukończenie co najmniej trzyletniego kształcenia w szkole handlowej ("Berufsschule") - które obejmuje, po odbyciu co najmniej dwuletniej praktyki zawodowej, co najmniej dwuletnie kształcenie i szkolenie w pełnym wymiarze godzin lub odpowiednio dłuższe w niepełnym wymiarze godzin,
- regulowane kształcenie oraz regulowane doskonalenie zawodowe trwające łącznie co najmniej piętnaście lat, odbywane na bazie kształcenia obowiązkowego (trwającego co najmniej dziewięć lat) i szkolenia zawodowego (zwykle trwającego trzy lata), które obejmują w zasadzie co najmniej dwuletnią praktykę zawodową (w większości przypadków - trzy lata), jak również egzamin w ramach doskonalenia zawodowego, do którego zwykle przygotować się można podczas szkolenia odbywanego równoległe z praktyką zawodową (co najmniej 1.000 godzin) albo uczęszczając w pełnym wymiarze godzin (co najmniej rok).

Władze niemieckie przekażą Komisji i państwom członkowskim listę kursów szkolenia wskazanych w niniejszym załączniku.

Minimalny okres trzech lat może być skrócony do dwóch lat, jeśli osoba zainteresowana posiada kwalifikacje dające prawo do ubiegania się o przyjęcie na uniwersytet ("Abitur"), tj. trzynastcie lat uprzedniego kształcenia, kwalifikacji dających prawo do ubiegania się o przyjęcie do "Fachhochschulen" (Fachhochschulreife) (tj. dwanaście lat uprzedniego kształcenia).

W Holandii:

- kształcenie regulowane trwające łącznie co najmniej piętnaście lat, na bazie ośmioletniej szkoły podstawowej oraz czteroletniej nauki albo w zakresie kształcenia średniego ogólnego ("MAVO") lub przygotowawczego kształcenia zawodowego ("VBO"), bądź średniego kształcenia ogólnego na wyższym poziomie, oraz trzy- lub czteroletnie kształcenie w średniej szkole zawodowej ("MBO"), zakończone egzaminem,
- podlegające regulacjom kursy trwające łącznie co najmniej szesnaście lat, na bazie ośmioletniej szkoły podstawowej oraz czteroletniej nauki przynajmniej w zakresie przygotowawczego kształcenia zawodowego ("VBO") lub kształcenia średniego ogólnego na wyższym poziomie, i dodatkowo należy ukończyć co najmniej czteroletnie szkolenie zawodowe w systemie stażowym, w tym przynajmniej jeden dzień w tygodniu zajęć teoretycznych w szkole, a w pozostałe dni - szkolenie praktyczne w centrum szkolenia lub zakładzie, zakończone egzaminem na poziomie drugim lub trzecim.

Władze holenderskie prześlą Komisji i innym państwom członkowskim listę kursów szkolenia objętych niniejszym załącznikiem.

W Austrii:

- kształcenie prowadzone w wyższych szkołach zawodowych ("Berufsbildende Hoehere Schulen") oraz w instytucjach szkolnictwa wyższego w dziedzinie rolnictwa i leśnictwa ("Hoehere Land- und Forstwirtschaftliche Lehranstalten"), włącznie z instytucjami szczególnego typu ("einschliesslich der Sonderformen"), których struktura i poziom są określone przepisami prawnymi, normatywnymi i administracyjnymi. Kształcenie to trwa co najmniej trzynaście lat i obejmuje pięcioletnie szkolenie zawodowe, zakończone egzaminem końcowym, którego zdanie oznacza nabycie kompetencji zawodowej;
- kształcenie prowadzone w szkołach dla mistrzów-rzemieślników ("Meisterschulen"), klasach dla mistrzów-rzemieślników ("Meisterklassen"), klasach przeznaczonych do kształcenia mistrzów-rzemieślników w sektorze przemysłowym ("Werkmeisterschulen") lub szkołach przeznaczonych do kształcenia rzemieślników w dziedzinie budownictwa ("Bauhandwerkerschulen"), których struktura i poziom są określone przepisami prawnymi, normatywnymi i administracyjnymi.

Kształcenie to trwa łącznie co najmniej trzynaście lat, obejmując dziewięć lat kształcenia obowiązkowego, a następnie albo co najmniej trzy lata szkolenia zawodowego w specjalistycznej szkole, albo co najmniej trzy lata szkolenia w zakładzie i równolegle szkole zawodowej ("Berufsschule"), zakończone w obu przypadkach egzaminem i uzupełnione ukończeniem co najmniej rocznego szkolenia w szkole dla mistrzów-rzemieślników ("Meisterschule"), klasie dla mistrzów-rzemieślników ("Meisterklasse"), szkole przeznaczonej do kształcenia mistrzów-rzemieślników w sektorze przemysłowym ("Werkmeisterschule") lub szkole przeznaczonej do kształcenia rzemieślników w dziedzinie budownictwa ("Bauhandwerkerschule"). W większości przypadków łączny czas trwania kształcenia wynosi co najmniej piętnaście lat, obejmując okresy praktyki zawodowej, które albo poprzedzają szkolenie w tychże instytucjach, albo są równoległe do szkolenia w niepełnym wymiarze godzin (co najmniej 960 godzin).

Władze austriackie prześlą Komisji i Państwu Członkowskim listę kursów wskazanych w niniejszym załączniku.